

බටහිර කෙටි කතාව හා ජාතක කතාව

විශුක්ත චරිතයක් අභවලා යනුවෙන් හඳුනාගැනීමට නොහැකි ය. බටහිර සාහිත්‍යයෙහි විශුක්තය අගය කෙරුණු බව මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ මහතා දැන සිටි බවට සැකයක් නැත. ඒ මහතා විසින් රචිත කෙටිකතාවල හා නවකතාවල ඇත්තේ විශුක්ත චරිත ය. එපමණක් නො වෙයි. කුමාරතුංග මුනිදාස මහතා පියසමර පොත පළ කළ අවස්ථාවෙහි ඒ පිළිබඳ ව වික්‍රමසිංහ මහතාගේ විවේචනය වූයේ පියසමරෙහි දැක්වෙන චරිත විශුක්ත නො වී සංයුක්ත වීම සම්බන්ධයෙනි.

කුමාරතුංග මුනිදාස මහතා තම පියා මිය යෑමෙන් පසුව පිය ගුණ සමරා ලියූ කාව්‍යය පියසමර වෙයි. එහි චරිත කුමාරතුංග මුනිදාස මහතාගේ පියාගේ හා සමීප ඥාතීන්ගේ ය. එහි ඇත්තේ සංයුක්ත චරිත ය. කුමාරතුංග මහතාගේ පියා යනු සංයුක්ත චරිතයකි. ඒ සිතින් මවාගත යුතු චරිතයක් නො වෙයි. එතුමා දැන හැදින සිටි සියල්ලන්ට පියසමරෙහි පියාණන් යනු කවුදැයි දැන ගැනීමට හැකි විය. තමන් දැනසිටි, දැක තිබූ, හඳුනාගත හැකි චරිත පියසමරෙහි විය.

මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ මහතා ඒ සම්බන්ධයෙන් කළ විවේචනයෙන් ප්‍රධාන වශයෙන් ම කියා සිටියේ කුමාරතුංග මුනිදාස මහතා තම පියා ගැන නිශ්චිත ව නො කියා එකල දකුණු පළාතේ ගමක විසූ අයකු පිළිබඳ කාව්‍යයක් නිර්මාණය කෙළේ නම් එය විශිෂ්ට කාව්‍යයක් වීමට තිබුණු බව ය. වෙනත් වචනවලින් කියන්නේ නම් මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ මහතාට අවශ්‍ය වූයේ පියසමරෙහි විශුක්ත චරිත දැකීමට ය. එහෙත් කුමාරතුංග මුනිදාස මහතා පියසමරෙහි නිර්මාණය කර තිබුණේ සංයුක්ත චරිත ය. බටහිරයන් විසින් නවකතාවල, කෙටිකතාවල, කාව්‍යයෙහි විශුක්ත චරිත නිර්මාණය කරන ලද බැවින් වික්‍රමසිංහ මහතාට පියසමර උසස් කාව්‍යයක් නො වී ය. ඉතා පැහැදිලි ව මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ මහතාගේ මිනුම් දණ්ඩ බටහිර මිනුම් දණ්ඩ විය.

එහෙත් පසු කලෙක වික්‍රමසිංහ මහතා සාහිත්‍යය සම්බන්ධයෙන්, විශේෂයෙන් කෙටිකතාව සම්බන්ධයෙන්, වෙනත් අදහසක් ප්‍රචාරය කෙළේ ය. ඒ මහතාට අනුව ජාතක කතා රහිත, වස්තූ විකාශය, තාත්ත්වික වාදය ආදිය සම්බන්ධයෙන් බටහිර කෙටිකතාවට සමීප විය. ඒ මහතා තම අදහස් තවදුරටත් වර්ධනය කරමින් කියා සිටියේ සිංහල කෙටිකතාවෙහි සම්භවය ජාතක කතාවෙහි දැකිය හැකි බව ය. මෙය අමුලික අසත්‍ය ප්‍රකාශයක් බව ඒ පිළිබඳ කෙරෙන කෙටි විශ්ලේෂණයකින් වුව ද දැනගත හැකි ය.

වික්‍රමසිංහ මහතාගේ ඉහත කී අදහස දැක ගණනාවක් තිස්සේ මෙරට විචාරකයන් මුළු කිරීමට සමත් වී ඇත. වික්‍රමසිංහ මහතාට එක් කලෙක ලංකා විශ්වවිද්‍යාලයෙන් ලැබුණු පිළිගැනීමත් සමග සාහිත්‍යයෙහි යම් ආධිපත්‍යයක් ගොඩනගා ගැනීමට ඒ මහතාට හැකි විය. ඒ ආධිපත්‍යය ගොඩනගා ගැනීමෙන් පසුව ලංකා විශ්වවිද්‍යාලයෙන් වෙන් වී වෙන ම සාහිත්‍ය විචාරයක් ඇති කිරීමට ද ඒ මහතා කටයුතු කර ඇති බව පැහැදිලි ය. සර්වචන්ද්‍ර මහතාගේ සාහිත්‍ය විචාරයෙන් වෙනස් වූ සාහිත්‍ය විචාරයක් ඇති කර ගැනීමට වික්‍රමසිංහ මහතා ක්‍රියා කර ඇත්තේ රනියා දේශීයත්වයක් මත පදනම් වෙමිනි.

එහෙත් අපට ප්‍රශ්නය වනුයේ වික්‍රමසිංහ මහතා දේශීයත්වය ලෙස දුටු දැ ජාතක කතාවෙහි තිබුණේ ද යන්න ය. බටහිර කෙටිකතා හා නවකතා වික්‍රමසිංහ මහතාට අනුව එක්කෝ තාත්ත්විකවාදී වියන එසේත් නැත්නම් අද්භූතවාදී විය. මෙහි දී කිසිවකු වික්‍රමසිංහ මහතා බටහිරයන් අනුව යමින් එලෙස වර්ග කර ඇත්තේ නව කතා පමණක් යැයි කීමට ඉඩ ඇත. එහෙත් ඒ වර්ගීකරණය කෙටිකතාවට ද අදාළ වන බව පැහැදිලි ය. අපට දැනගත යුතු ව ඇත්තේ පළමුව ජාතක කතා තාත්ත්විකවාදී ද නැත්නම් අද්භූතවාදී ද යන්න ය.

වර්තමානයෙහි ජීවත්වන අයකුට අවශ්‍ය නම් ජාතක කතාව අධ්‍යයනයට වාදී යැයි කීමට හැකි ය. වික්‍රමසිංහ මහතා ජීවත් වූ සමයෙහි දී අධ්‍යයනයට වාදය ප්‍රවලිත ව නො තිබුණි. ඒ කෙසේ වෙතත් ජාතක කතා තාත්ත්විකවාදී හෝ යථාර්ථවාදී හෝ නො වන බව නම් පැහැදිලි ය. තාත්ත්විකවාදය හා යථාර්ථවාදය යනු එකක් ම නො වෙයි.

සරවචන්ද්‍ර මහතා තාත්විකවාදය ගුරු කොටගත් අතර ට්‍රොට්ස්කිවාදීහු යථාර්ථවාදය සරණ ගිය හ. සෝවියට් සාහිත්‍යය සමාජ සත්තා යථාර්ථයක් ගැන කතා කෙළේ ය.

ජාතක කතාවල කතා කරන සත්තු පමණක් නො ව කොකුන්ගේ පිහිටෙන් අහසින් යන කකුළුවෝ ද වෙති. සරවචන්ද්‍ර මහතා දක්වන තාත්විකවාදය අනුව ගිය හොත් ඇතැම් ජාතක කතාවල විශ්වාස කටයුතු අන්දමට දිගහැරෙන කතාවක් නැත. එහෙත් මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ මහතා ජාතක කතා බටහිර කෙටිකතාවට සමීප යැයි ප්‍රචාරය කෙළේ ය. ඒ ප්‍රචාරයට ඒ මහතාට විවිධ හේතු තිබෙන්නට ඇත. ඇතැම් විට සරවචන්ද්‍ර මහතා අනුගමනය කළ බටහිර සාහිත්‍ය විචාර මාදිලියෙන් වෙන් වීම සඳහා එවැනි කතාවක් කීමට වික්‍රමසිංහ මහතා පෙලඹෙන්නට ඇත. එසේත් නැත හොත් අද ඇතැමුන් කරන පරිද්දෙන් බුදු දහම විද්‍යාත්මක කිරීම වැනි කටයුත්තක් ඒ මහතා යෙදෙන්නට ඇත. ඒ පිළිබඳ කතා කිරීමට පෙර ජාතක කතාවෙහි එන වර්ත පිළිබඳ කෙටි විග්‍රහයක් කරමු.

මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ මහතාට බටහිර කෙටිකතාවේ විශුක්ත වර්ත පිළිබඳ මනා අවබෝධයක් තිබූ බව ඒ මහතාගේ නිර්මාණවලින් හා පියසමර ආදී කෘතීන් පිළිබඳ ඒ මහතා කර ඇති විවේචනවලින් හෙළි වෙයි. එහෙත් ජාතක කතාවෙහි ඇත්තේ විශුක්ත වර්ත නො වෙයි. ජාතක කතාවල එන වර්ත කවරේ දැයි අපි ගුණා හොඳින් දන්නෙමු. එහි අනිවාර්යයෙන් ම බෝසතාණන් වහන්සේගේ චරිතය වෙයි. බෝසතාණන් වහන්සේ යනු විශුක්ත වර්තයක් නො වෙයි. මේ බෝසතාණන් වහන්සේ අඩු ම තරමින් ඔහු ම බෝසතාණන් වහන්සේ කෙනකුගේ විශුක්තයක් හෝ නො වෙයි. ජාතක කතාවල දක්නට ලැබෙන්නේ අප මහා බෝසතාණන් වහන්සේ ය. එනම් ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අතීත භවයන් ය.

අප ඒ බෝසතාණන් වහන්සේ දැක නැති බව පැහැදිලි ය. එහෙත් ඒ බෝසතාණන් වහන්සේ කවුදැ යි අපි දනිමු. අප කුමාරතුංග මුනිදාස මහතාගේ පියා තබා ඒ මහතාට වත් දැක නැත. එහෙත් පියසමර කෘතියෙන් කියැවෙන්නේ කා ගැන දැ යි අපි දනිමු. ඒ දකුණු පළාතේ ඔහු ම අයකු නො ව කුමාරතුංග මුනිදාස මහතාගේ පියා ය. එපමණට ඒ සංයුක්ත වර්තයකි. අප මහා බෝසතාණන් වහන්සේ ද සංයුක්ත වර්තයකි. ඒ බටහිර කෙටිකතාව හා ජාතක කතා අතර ඇති තවත් වෙනසකි. ජාතක කතාවල අනෙක් වර්ත ද අප දන්නා වර්ත වෙයි. ආනන්ද හිමියන්ගේ පෙර භව, නැත්නම් යශෝධරා දේවියගේ හා ශුද්ධෝදන රජුගේ පෙර භව එහි දැක්වෙයි.

ජාතක කතා යනු හුදු කලා කෘති නො වෙයි. කලා කෘති යනුවෙන් වෙන ම කෘති බිහි වූයේ ම බටහිර ක්‍රිස්තියානි නූතනත්වයෙන් පසුව ය. ජාතක කතාව ලියැවුණේ එයට බොහෝ කලකට පෙර ය. ජාතක කතාවල පණිවුඩයක් වෙයි. මිනිසුන් හදා වඩා ගැනීම ජාතක කතාවෙහි එක් අරමුණක් විය. එහි මධ්‍යයෙහි ඇත්තේ නිවන ය. අවශ්‍ය නම් ජාතක කතා හුදි ජන පහන් සංවේගය සඳහා ලියැවිණි යැයි කිව හැකි ය. ජාතක කතාවලට පසුබිම වූ සාරධර්ම පුරුෂාර්ථ ආදිය ජාතක කතා හා බැඳුණේ වෙයි. ඒ මතුපිටින් මෙන් ම හරයෙන් ද කෙරුණු බැඳීමක් විය.

එහෙත් බටහිර කෙටිකතාව මිනිසුන් යහමගට ගැනීම සඳහා නො ලියැවෙයි. එහි පණිවුඩයක් දෙනු නො ලැබෙයි. එහි දී වඩා වැදගත් වන්නේ කතාව කියා ඇති ආකාරය ය. බටහිර ක්‍රිස්තියානි නූතනත්වයෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බටහිර කලාව අනෙක් විෂයයන්ගෙන් ද, සාහිත්‍ය අනෙකුත් කලා කෙණ්ඩුවලින් ද, කෙටිකතාව වෙනත් සාහිත්‍ය කෘතිවලින් ද වෙන් වී ඇත. බටහිර කෙටි කතාවෙන් මිනිසුන්ගේ සිත් සතන් ක්‍රියා කරන ආකාරය විඳහා දැක්වෙන්නේ යැයි එක් කලෙක සාහිත්‍යකරුවන් හා විචාරකයන් කියන්නට ඇත. එහෙත් අද බටහිර සාහිත්‍යකරුවෝ එය ද ප්‍රශ්න කරති.

උදාහරණයක් වශයෙන් ගත් කල බටහිර නවකතාව සම්බන්ධයෙන් මිලාන් කුන්දේරා විද්වතා ප්‍රකාශ කර ඇති කරුණක් සඳහන් කළ හැකි ය. ඔහුට අනුව බටහිර නවකතාවෙන් සිදුවිය යුත්තේ වෙනත් කෙණ්ඩුක නො කෙරෙන දෙයකි. බටහිර නවකතාවෙන් මිනිසුන්ගේ මනස් ක්‍රියා කරන ආකාරය හෝ සමාජ විශ්ලේෂණයක් හෝ දැක්වීම අනවශ්‍ය ය යනු ඔහුගේ මතය වෙයි. ඔහුට අනුව මිනිස් මනස ක්‍රියා කරන ආකාරය දැන ගැනීම සඳහා බටහිර මනෝ විශ්ලේෂණය ඇත. එමෙන් ම සමාජ විශ්ලේෂණය සඳහා සමාජ විද්‍යාව ඇත. තවත් අවශ්‍ය නම් දේශපාලන විද්‍යාව එහි දී යොදාගත හැකි ය.

කුන්දේරා විද්වතා කිසිත් රටහිර නවකතාව රටහිර මනෝ විශ්ලේෂණය, රටහිර සමාජ විද්‍යාව ආදී විෂයයන්ගෙන් වෙන්විය යුතු බව ය. ඔහු කරන්නේ රටහිර ක්‍රිස්තියානි නූතනත්වයෙහි වෙන් කිරීම තවදුරටත් කරගෙන යෑම ය. ඒ අනුව මනෝ විශ්ලේෂණ නවකතාව යනුවෙන් රටහිර නවකතා වර්ගයක් තිබිය නොහැකි ය. එහෙත් මිලාන් කුන්දේරාගේ පොත්පත් කියවා ඇතු ගි රෙට්හන් දෙන, තමා මෙරට මිලාන් කුන්දේරා මහතාගේ නියෝජිතයා ලෙස පෙනී සිටීමට කැසකවන පුද්ගලයකු ඊනියා මනෝ විශ්ලේෂණය කියවීමක් රටහිර නවකතාව සම්බන්ධයෙන් කරන්නේ පොත් කියවීම හා අවබෝධ කර ගැනීම යනු එකක් නො ව දෙකක් බව අනෙක් අයට නැවත නැවතත් විද්‍යා දක්වමිනි. රටහිර නවකතාවෙන් කළ යුත්තේ ඉන් පමණක් කළ හැකි දෙයක් යැයි කුන්දේරා මහතා පවසයි.

රටහිර කෙටිකතාව සම්බන්ධයෙන් ද කිව හැක්කේ එවැන්නකි. එය රටහිර මනෝ විශ්ලේෂණයෙන් හා රටහිර සමාජ විද්‍යාවෙන් පමණක් නො ව රටහිර නවකතාවෙන් ද වෙන් විය යුතු ය. එහෙත් ජාතක කතාව එසේ නො වෙයි. ජාතක කතාව බිහි වූයේ රටහිර ක්‍රිස්තියානි නූතනත්වයෙහි නො වෙයි. එය බිහි වූයේ ආසියාවෙහි ය. ජාතක කතා අපට අද තිබෙන ආකාරයට ලැබෙන්නේ සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතියෙහි නිර්මිත කෘති ලෙස ය. සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතියෙහි විෂය කඩා එකිනෙකින් වෙන් කිරීමක් දැකිය නො හැකි ය. ජාතක කතාවෙහි රටහිර නො වන මනෝ විශ්ලේෂණයක් සමාජ විද්‍යාවක්, දේශපාලන විද්‍යාවක් පමණක් නො ව නිවන් මග ද දැකගත හැකි ය. එහි මිනිසුන්ට පණිවුඩ ඇත. උපදෙස් ඇත. එහි ජීවිතය ගෙන යා යුත්තේ මෙසේ යැයි පැහැදිලි කෙරෙයි.

මහාචාර්ය නමින් ද සිල්වා